

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังจะได้เสนอตามลำดับดังนี้ คือ

1. การเรียนการสอนที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
2. เนื้อหาเกี่ยวกับห้องถิน
3. การเรียนภาษาที่เกี่ยวพันกับตัวผู้เรียนและห้องถินของผู้เรียน

การเรียนการสอนที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ในปัจจุบัน เรื่องของการให้นักศึกษาเป็นศูนย์กลางการเรียนเป็นสิ่งที่กล่าวถึงกันอย่างแพร่หลาย นักการศึกษาต่างล้วนหาแนวทางต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นที่ตัวผู้เรียน มีงานวิจัย ข้อเขียนและเอกสารจากการประชุมต่างๆ ที่กล่าวถึงการเน้นความสำคัญที่ตัวของผู้เรียนและสังคมของผู้เรียนไว้หลากหลายดังนี้คือ

อังกฤษ สมคบเนย์ (2535) มีแนวคิดที่ว่าการจัดการศึกษาในอดีตเป็นภาระหน้าที่ของชุมชน ทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ โดยมีพ่อแม่ คนเฒ่าคนแก่ และช่างฝีมือเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ การศึกษาจึงมีรูปแบบที่หลากหลาย และสอดคล้องกับพื้นฐานหรือวิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชน แต่เมื่อรัฐเข้ามายควบคุมการศึกษาและนำเอาระบบการศึกษาของประเทศทางตะวันตกมาใช้แทนระบบการศึกษาเดิม ความหลากหลายของรูปแบบการศึกษาก็ถูหายาไป ผู้เรียนรู้เรื่องไก่ตัวมากกว่าที่จะรู้เรื่องตัวเอง ทำให้เกิดปัญหาในการดำรงชีวิตและช่วยตัวเองไม่ได้

บุญเชิด กิจโภุนันตพงษ์ (2541) นักการศึกษาในปัจจุบันมองครูต่างไปจากอดีต โดยกล่าวว่า ในอดีต ครูเคยเป็นผู้ที่ให้ความรู้ในเชิงสั่งการ และเป็นศูนย์กลางที่นักเรียนต้องฟัง เพื่อเก็บความรู้และจำเนื้อหา เพื่อใช้ในการสอบ แต่ในปัจจุบัน มีความพยายามที่จะเปลี่ยนบทบาทของครูให้เป็นผู้ช่วยจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้วยกระบวนการที่เน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จึงมีการปรับวิธีการเรียนการสอนให้เน้นผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน และสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง

พระอุลี อาชวารุจ (2541) กล่าวถึงการศึกษาสำหรับโลกอนาคตว่า การศึกษาจะช่วยแก้ปัญหาพื้นฐานได้ แต่ต้องมีการตั้งวัตถุประสงค์ที่เหมาะสม รูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับอนาคตนี้ ไม่ควรจะมีการแบ่งแยกออกเป็นระดับ ควรจะมีความต่อเนื่องกัน ตั้งแต่ปฐมวัยศึกษาจนถึงอุดมศึกษา โดยมีความยืดหยุ่นและเป็นสาขาวิชา อาศัยการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับแต่ละบุคคล และใช้การสอนแบบนำสู่ตนเอง พัฒนาความคิดเชิงวิพากษ์และสร้างสรรค์ของผู้เรียน การศึกษาจะช่วยถ่ายทอดสิ่งที่มีคุณค่าในอดีตสู่เยาวชนรุ่นใหม่

เนื้อหาเกี่ยวกับห้องถิน

การเน้นความสำคัญของเนื้อหาเกี่ยวกับห้องถินในการเรียนการสอน เห็นได้ชัดจากการรายงานการวิจัยเรื่อง “ภูมิปัญญาห้องถินกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน” โดย กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2542) ในกรณีที่ในปี พ.ศ. 2533 กระทรวงศึกษาธิการได้ปรับปรุงหลักสูตรทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และใช้จัดการศึกษามาจนถึงปัจจุบัน ในรูปแบบที่เปิดโอกาสให้ห้องถินมีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเองและของห้องถินในด้านต่างๆ โดยให้เรียนรู้เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของห้องถินเพื่อให้ผู้เรียนรักห้องถินของตนเอง เกิดความภาคภูมิใจ ความรักและความผูกพันกับห้องถิน มีความรู้ความสามารถในการคิด การจัดการและแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ ทั้งที่เกี่ยวกับตนเอง งานอาชีพและการพัฒนาสังคม

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2534 : บพคดย่อ) ศึกษาสภาพความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 517 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม ผลการวิจัย ในส่วนที่เกี่ยวกับหลักสูตรระดับท้องถิ่น มีแนวคิดสำคัญประการหนึ่งว่า แนวทางที่จะจัดทำหลักสูตรระดับท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ คือ ควรสำรวจข้อมูลในท้องถิ่น ก่อนเข้าสู่ระบบการเรียนการสอนและประเมินผล

คณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครูของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2537) กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ว่าสำคัญที่สุดต่อการศึกษาไทยในอนาคตและการผลิตครูหลักการส่วนหนึ่งที่สำคัญ คือการสร้างระบบการศึกษาและรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิธรรมภูมิปัญญาของครูในชุมชน เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงเปลี่ยนกระบวนการฝึกหัดครูอย่างต่อเนื่อง และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันฝึกหัดสถาบันฝึกหัดครูกับชุมชน วิถีชีวิตในชุมชนและแหล่งภูมิปัญญาในชุมชน

อมรวิชช์ นครทรรพ (2541) นำเสนอภาพประเทศไทยในปัจจุบันสู่อนาคตและนำเสนอแนวทางปฏิรูปไว้ว่า กระบวนการเรียนการสอนเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับครูและโรงเรียน เป็นสำคัญ การจะสร้างให้ประชาชนมีภูมิปัญญาและเข้มแข็งทางจิตใจนั้น ไม่ควรให้การศึกษาเพื่อการศึกษาอย่างเดียว แต่ควรให้เพื่อแก้ปัญหาทุกเรื่องในชุมชน เพื่อรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความสามัคคีในสังคม

Worth (1992) เจียนไว้ในหนังสือเรื่อง การศึกษาและงานสำหรับปี 2000 ขอเลือกที่เราเผชิญ โดยมีเนื้อหาหลักประการหนึ่งว่า การศึกษาในอนาคตจำเป็นที่จะต้องมีความยืดหยุ่น เพื่อปรับให้เข้ากันกับการเปลี่ยนแปลงที่ซับซ้อนของอุตสาหกรรม ดังนั้น การเรียนการสอนสำหรับอนาคต จึงจะเป็นการเตรียมคนเพื่อทำงานที่ยืดหยุ่นได้ และเตรียมคนให้มีการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต

つまり ทัดเทียม สำราญ สมบูรณ์ และคำอน คณะพัฒน์ (2542: บพคดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาความคิดเห็นของผู้นำองค์กรท้องถิ่นต่อความสำคัญ และความจำเป็นในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เขตการศึกษา 10 พบร่วม ผู้นำองค์กรท้องถิ่นส่วนใหญ่

เห็นความสำคัญและความจำเป็นมาก ในการจัดทำหลักสูตรที่เกี่ยวกับห้องถัน คณะผู้วิจัย เสนอแนะให้มีการพัฒนาหลักสูตร ด้วยการนำศาสตร์ชาวบ้านมาพัฒนาและสมกับศาสตร์สาがら และใน การพัฒนาหลักสูตรหรือจัดทำแบบเรียนในระดับห้องถัน ควรมีการสำรวจเชิงวิจัยก่อน เพื่อให้ได้ข้อมูลทุกด้าน ตลอดถึงนำเสนอสิ่งที่อยู่รอบตัวผู้เรียนมากำหนดไว้ในหลักสูตร ครุควา หาความรู้เพิ่มเติม และหาโอกาสศึกษาวิธีการต่างๆ จากการไปเยี่ยมสถานศึกษาอื่น เพื่อนำ ความรู้มาปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนการสอนของตน ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ครุต้อง ดึงสิ่งที่เป็นศาสตร์สาがらเข้าไปผสมผสานกับความรู้ภูมิปัญญาห้องถัน

Usdan (1995) เชื่อว่าปัญหาสำคัญทางการศึกษา คือการแยกสถาบันการศึกษา ออกจากสถาบันอื่น ๆ ของสังคม โรงเรียนจำเป็นที่จะต้องสนองตอบต่อความหลากหลาย ของวัฒนธรรมในสังคม และสัมพันธ์กับชุมชนอย่างใกล้ชิด รวมทั้งจุดเน้น คือ การเรียนรู้ ตลอดชีวิต วิธีการสอน เอกสาร ตำรา เทคโนโลยี ระบบ และโปรแกรมต่าง ๆ จำเป็นที่ จะต้องสัมพันธ์และเอื้ออำนวยความเจริญของงานและการพัฒนาของผู้เรียนที่ต่อเนื่องไป ชั้วชีวิต การศึกษาของอนาคต ย่อมจะต้องเน้น วิธีการเรียนรู้ด้วยตัวผู้เรียนมากกว่าที่จะเน้น เอกสารตำรา

รายงานการวิจัย เรื่อง “ภูมิปัญญาห้องถันกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียน การสอน” โดยกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ. 2542 ได้ศึกษาแนวคิดของผู้บริหารและครูผู้สอนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ ประถมศึกษาแห่งชาติ 13 โรง และสังกัดกรมสามัญศึกษา 8 โรง ผู้รู้ในห้องถัน 50 คน เกี่ยวกับการจัดการเรียนที่จะสนองตอบความต้องการของห้องถัน ได้ข้อสรุปว่า ควรให้ ชุมชนได้มีส่วนร่วม เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง ในส่วนการดำเนินงานของโรงเรียน ในการนำภูมิปัญญาห้องถันมาร่วมในการพัฒนา หลักสูตรและจัดการเรียนการสอน พนวจวิธีการที่โรงเรียนดำเนินการ ได้แก่ การเชิญผู้รู้ มาร่วมในการพัฒนาหลักสูตร สอนนักเรียน และการให้นักเรียนสำรวจข้อมูลของห้องถัน และนำเสนอสิ่งที่เป็นองค์ความรู้มาจัดการเรียนการสอน ส่วนขั้นตอนในการดำเนินงานประกอบ ด้วย 1) การรวบรวมความรู้ในห้องถัน โดยให้นักเรียนสอบถามจากผู้รู้ กรรมการศึกษา และผู้ปกครอง 2) การเสาะหาผู้รู้ในห้องถันหรือวิทยากร ใช้การสอนตามจากผู้รู้

ผู้ปกครองและนักเรียน 3) การติดต่อประสานงาน ใช้การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการก่อนแล้วจึงขอความร่วมมืออย่างเป็นทางการและติดต่อผ่านกรรมการศึกษาของโรงเรียน ในด้านความคิดเห็นของนักเรียนในการเรียนกับผู้รู้ในห้องถิน จากการสำรวจระดับปะรุงศึกษา 371 คน มีชัยมศึกษาตอนต้น 266 คน และมีชัยมศึกษาตอนปลาย 263 คน นักเรียนมีความคิดเห็นในการเรียนรู้กับผู้รู้ในห้องถิน และการไปสำรวจข้อมูลจากแหล่งความรู้ในชุมชน ในลักษณะที่สอดคล้องกันในส่วนที่เห็นด้วยมาก คือ เกิดความพูนใจ ความรู้และประสบการณ์ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และการไปสำรวจข้อมูลในชุมชนนั้นยังทำให้มีความรับผิดชอบด้วย

การเรียนภาษาที่เกี่ยวพันกับตัวผู้เรียนและห้องถินของผู้เรียน

การจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาไทยที่ผ่านมา มีปัญหาที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การรับเออวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ จากต่างประเทศ มาใช้เป็นหลักสูตร โดยที่มิได้มีการปรับให้เข้ากับสภาพความเป็นจริงในสังคมไทย ซึ่งนอกจากเนื้อหาจะไม่เป็นประโยชน์ต่อสังคมไทยแล้ว ยังอาจเป็นการสูญเสียทางความคิดด้วย (อมรวิชช์ นครทรรพ. 2530 : 112)

Dick Allwright and Kathleen M. Bailey (1991) กล่าวว่า การเรียนภาษา ทำให้ผู้เรียนเกิดความกังวลได้ เมื่อไม่สามารถปฏิบัติตามได้ตามแบบการคำรังชีวิตที่เคยทำมาโดยเฉพาะการเรียนภาษาต่างประเทศ ที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้วิธีการคำรังชีวิตแบบเจ้าของภาษา การเรียนภาษาต่างประเทศอาจมีผลทำให้ผู้เรียนติดอยู่ตรงกลาง ไม่สามารถเข้าถึงได้ทั้งวัฒนธรรมของตนเอง และทั้งของเจ้าของภาษา จนถึงขั้นทำให้ไม่รู้จักตนเอง

แนวคิดที่ปรากวุญญ์ในบทความและหนังสือต่างๆที่กล่าวไว้ข้างต้น สะท้อนถึงความเห็นส่วนร่วมว่า เนื้อหาที่เกี่ยวพันกับตัวผู้เรียนและวิธีชีวิตของผู้เรียนเอง มีส่วนให้การเรียนการสอนมีประสิทธิผล แนวคิดเช่นนี้ มีการศึกษาและทำการวิจัยกันอย่างแพร่หลาย สำหรับการศึกษาระดับปะรุงศึกษาและมีชัยม แต่ยังไม่มีผู้ทำการศึกษาลึกซึ้งสำหรับนักศึกษาสถาบันราชภัฏสงขลา โดยเฉพาะในด้านการจัดการศึกษาภาษาต่างประเทศ ที่มีเนื้อหา

เกี่ยวกับท้องถิ่น จึงน่าจะมีการศึกษาแนวทางเตรียมเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่น สำหรับนักศึกษาของสถาบันราชภัฏสงขลา ที่จัดได้ดีว่าเป็นสถาบันการศึกษาเพื่อท้องถิ่น ทั้งในด้านการเตรียมการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ที่มุ่งสร้างความรู้ความเข้าใจ และความรักในท้องถิ่น โดยจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความรู้และผูกพันกับท้องถิ่นของตนมาตั้งแต่ระดับประถมและมัธยม และในระดับอุดมศึกษาของสถาบันราชภัฏก็ควรมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมความรู้ในระดับสูง ที่ยังมีส่วนเกี่ยวพันกับท้องถิ่นของผู้เรียนด้วยเช่นกัน

